

CRIDA A COMUNICACION

Votz entenederas, lengas invisibilizadas: quinas reconeishenças e categorizacions per las lengas minor(iz)adas dens lo monde?

Collòqui Internationau RECLAM

17-18-19 de noveme de 2025

Ostau de las Sciéncias Umanas de Bordèu (MSH-Bx)

Tematica generau:

Los tèrmis “lenga minoritària” e “lenga minor(iz)ada”, com l’essai de teorizacion de Blanchet (2005) suus trèits deu camp conceptuau de “minoritat”, “minoracion” e “minorizacion” en ua analisi interdisciplinària, insisteishen voluntàriament sus un procèssus d’ierarquizacion structurau de tipe socio-politic (ibid) e permeten de gahar la complexitat e l’amplitud de las consequéncias sus las poblacions pertocadas e tanben sus lors practicas lingüísticas. Çaquela, las terminologias son nombrosas e depenen a l’encòp deu contexte sociu de la lenga categorizada (diferéncias ligadas a l’estatut, a l’airau geografic, cultural, lingüistic, etc), de la posicion de la persona que perpausa la categorizacion (academica, militanta, etc), o enquèra de l’objectiu deu procèssus de categorizacion (recèrca d’ua reconeishença oficiala, voluntat de non-engatjament d’un Estat, etc).

Vedem atau la necessitat d’ua pensada globau a l’entorn d’aqueras questions, e donc d’un **diàlògue entre tot·as los e las actor·as pertocat/adas (universitàri·as o non), en ua**

reflexion interdisciplinària e interculturala qui encoratge los escambis de bonas practicas
d'un costat e de l'autre deu planeta.

En seguida d'un purmèr talhèr (workshop) preparatòri franco-brasilenc que se debanè los 21 e 22 de genèr de 2025 a Bordèu, e qui estó pensat com un laboratòri de reflexion a l'entorn de practicas de recèrca e de comunicacion scientifica, lo Collòqui Internacionau RECLAM (17-18-19 de noveme de 2025, Bordèu) perpausarà tres granas tematicas de reflexion (categorizacion / transmission / epistemologia) detalhadas ací-devath.

Qu'averam l'aunor d'arcuèlher lo sociolingüista francés Philippe Blanchet (universitat de Rennes) e lo lingüista e especialista en didactica de las lengas brasilenc Valdir Heitor Barzotto (universitat de São Paulo) per duas conferéncias plenàrias.

Dab la mira d'escambis e d'inclusion, lo collòqui RECLAM que cèrca participant·as dab perhius varidats:

- **enseñaire/a-cercaire/as**
- **doctorant·as**
- **actor·as non universitàri·as (per exemple, deu mitan associatiu) que tribalhan sus accions de conservacion o de revitalizacion lingüistica**

Las tres tematicas per las quaus los e las participant·as e pòden perpausar ua comunicacion que son:

1. Categorizacion de las lengas minor(iz)adas

Que cau questionar, o lhèu clarificar, la quita terminologia, e notadament son abonde gessit de las situacions nombrosas qu'ensaja justadament de descríver - es ua "lenga d'apartenéncia" ((Defays, 2018) ua "lenga d'identificacion" (Fabà Prats et Torres-Pla, 2019)? Aqueras nocions permeten un ancoratge en mantuns maines de las sciéncias umanas e sociaus - notadament en dret. En efèit, las lengas son tanben objèctes juridics, notadament quan s'ageish de la causida d'ua o mantuas lenga(s) oficiau(s) o nacionau(s) e/o la (non)reconeishença d'autas. Consideradas com elements d'identificacion d'ua nacion o d'un grop, que mian consequéncias juridicas (ensenhament, lenga de comunicacion dab l'administracion) e son donc un enjòc deus importants peus Estats. Las òbras juridicas sus aqueras questions (Bertile, 2008) son enqüèra chic nombrosas, d'on l'interés d'insistir sus aqueths aspèctes.

Las comunicacions que portaràn sus (lista non-exhaustiva):

- categorizacion e drets lingüistics
- teorizacion de la categorizacion de las lengas minor(iz)adas
- estudi de cas: categorizacion d'ua o mantuas lenga(s) / en un airau culturau e lingüistic especific
- las lengas minor(iz)adas dens los tèxtes juridics, legislatius, nacionaus o internacionaus
- la terminologia au servici de las politicas lingüisticas deus Estats
- reapropriacion de la terminologia per ua o mantuas comunautat(s) lingüistica(s)
- lo ròtle de la terminologia dens las relacions entre reivindicacions de categorizacion/reconeishença e politicas lingüisticas deus Estats

2. Transmission de las lengas minor(iz)adas

Ua lenga ne pòt pas existir que s'es estada transmesa. Las questions ligadas a la transmission que son donc de las importantas per çò qui es de las lengas en dangèr. Aquesta seccion que permetrà de parlar (entre autas causas) de tèmas ligats a l'acquisicion, a l'ensenhament-aprenedissatge (en tot har compte de la proposicion de Barzotto (2004) d'integrar las diferentas varietats lingüisticas deus e las eslhèves dens l'ensenhament, a costat de la lenga estandardizada e oficializada), a las politicas lingüisticas e politicas lingüisticas familias (Haque, 2019), o enquèra a la plaça de l'estandard (Andión & Gil, 2013) e la presa en compte de la polifonia (Ottavi, 2010) au nivèu didactic.

Las comunicacions que portaràn sus (lista non-exhaustiva):

- metòdes de transmission d'ua lenga minor(iz)ada
- transmission lingüistica e militantisme
- imatges sus la lenga e sons usatges
- dever de memòria: ua palanca cap a la transmission?
- dicotomia ensenhament/aprenedissatge en terrenh contextualizat
- las politicas lingüisticas familias
- de la transmission familiau a l'aprenedissatge: ròtle de l'escòla per la transmission
- didactizacion de la diversitat lingüistica: plaça de "l'estandard" e de la variacion dens l'ensenhament

3. Seccion epistemologica : las lengas minor(iz)adas e la produccion scientifica

A la seguida de la sociolingüistica catalano-occitana, aperada tanben "periferica" (Lafont, 1997; Boyer, 2012), que'ns caleré questionar lo posicionament deu/de la cercaire/a en terrenh

minorizat (Agresti, 2020). Qui hè de recèrca sus las questions de minorizacion, com, perquè, dab qui e dab quina legitimitat? Quina plaça e podem/devem aus e las locutor·as e a las comunautats lingüísticas en lo procèssus de recèrca? La societat civila e s'interessa aus resultats de la recèrca universitària? Aqueras questions que balhan mantuas possibilitats d'intervencions de la part de cercaire/as gessit/idas de mitans e airaus geografics diferents dab membres de comunautats lingüísticas minorizadas. Nocions com lo punt de vista etic/emic (Sardan, 1998), l'amainatjament lingüistic “de per en haut”, “de per en baish” o “a mi-escalon”, o enqüèra brancas de las sciéncias deu lengatge com la Lingüística Peu Desvolopament (Métangmo-Tatou, 2020; Zouogbo (dir.), 2022), particularament desvolopada suu continent african, que poderàn estar mobilizats. Que mei, l'estudi deus imatges de la lenga dens las produccions scientificas e los discors officiaus que permet de comprèner non solament los procèssus d'incorporacion e d'adaptacion lingüistics, mes tanben lo biaish que la produccion universitària e participa, directament o indirectament, a la politica lingüistica e au desvolopament de las identitas culturaus e lingüísticas.

Las comunicacions que portaràn sus (lista non-exhaustiva):

- imatge(s) de las lengas minor(iz)adas dens los tèxtes academics
- produccion e reproduccion de la coneishença en lengas minor(iz)adas
- vulgarizacion scientifica en lengas minor(iz)adas
- publish, Perish... or Resist? Las lengas minor(iz)adas dens la produccion scientifica
- lengas minor(iz)adas en sciéncias umanas: entre fascinacion academica e exclusion institutionau

Las lengas de RECLAM:

La cultura academica en la quau nos trobam tot·as que ns'incitè a crear espacis d'encontre en los quaus lo multilingüisme es comprés com un problèma logistic per partatjar nòstes resultats scientifics e nòstes projèctes. Com podem garantir un espaci academic inclusiu d'un punt de vista sociolingüistic e, a l'encòp, assegurar l'intercompreneson entre los e las actor·as scientific·as? Aquesta question que representa un desfís per las comunautats academicas, notadament quan n'an pas accès a las ressorças materiaus necessàrias per hornir traductor·as e interprèt·as peus eveniments.

Aqueste problèma que vad enqüèra mei complèxe quan l'objècte d'estudi e pertòca las lengas minor(iz)adas. Que'n parlam, tau com de la diglossia a la quau e son somesas, mes qu'ac hèm en generau en las lengas que se tròban de l'auta costat d'aquesta relacion diglossica; çò que,

d'un biaish paradoxau, contribueish a la perpetuar. Com podem har cap ad aquera contradiccion e lançar lo debat a l'entorn de la plaça d'aqueras lengas dens lo monde academic?

Per RECLAM, aquesta question que constitueish a l'encòp un objècte d'estudi e un desfis per l'organizacion de nòste collòqui. Es pr'amor d'aquò qu'ua part importanta de nòste tribalh d'organizacion que consistè a elaborar ua politica lingüistica tant eficaça com possible, de l'organizacion de nòste purmèr Workshop en genèr de 2025 enlà, pendent lo quau podèm experimentar mantuns formats de comunicacion multilingua. Que'ns interrogèm sus las limitacions deu nombre de lengas utilizadas per la comunicacion orau tau com sus la creacion de suppòrts visuaus multilingües per ensajar de garantir l'intercompreneson. Dab l'ajuda d'un questionari, que recuelhèm, a posteriori, los avís deus e las participant·as (comunicant·as e public) sus lor experiéncia lingüistica pendent l'eveniment per que posca servir de basa a l'amelhorança de nòste dispositiu d'intercompreneson peu collòqui internacionau.

Es la rason pr'amor de la quau, en l'encastre d'aquesta crida a comunicacion, vos perpausam de redigir vòste resumit en 2 lengas de las 4 perpausadas (francés, portugués, castelhan, anglés). S'ètz locutor·a d'ua lenga minor(iz)ada, que podetz tanben ajustar un resumit en aquera lenga.

RECLAM : un projècte inclusiu per tribalar man e man:

Entà har correspóner las reflexions scientificas e las accions, que desiram integrar membres de comunautats lingüisticas minor(iz)adas a nòstas discussions e tanben a la quita organizacion de l'eveniment. Atau, **mantuns espacis de comunicacion deu collòqui que seràn obèrts a actor·as non scientific·as: testimoniages, presentacion d'ua accion de terrenh, etc.** Que mei, nos apujaram sus un hialat d'actor·as locaux entà har descobrir las lengas e culturas minor(iz)adas locals (occitan, euskara) peu miei d'activitats culturaus dab associacions partenàrias.

Consignas et formats de comunicacion:

Los resumits **anonimizats** (300 mots maximum, hòra bibliografia) que deveràn estar mandats dinc au 13 d'abriu de 2025 au corric comite.languesminorisees@gmail.com en au mensh duas de las lengas de comunicacion deu collòqui: francés, portugués, castelhan, anglés. Que podetz ajustar un resumit en ua lenga minor(iz)ada.

Las proposicions de comunicacion que deveràn estar redigidas dens un document .doc / .docx (Times New Roman, 12 p.p.).

L'objècte deu corric que deverà estar: "Proposicion de comunicacion".

Dens lo corric eth-medish, que balharatz los elements com segeishen:

Petit nom (en minuscula), NOM (en majúscula)

Institucion de restacament

Estatut (ensenhair·a / cercaire/a, doctorant·a, actor·a non academic·a, ...)

Títol de la comunicacion

Mots-claus (5 mots au maximum)

Precisatz la(s) tematica(s) en la(s) quau(s) s'inscriu vòsta comunicacion

Precisatz las lengas en las quaus podetz redigir ua comunicacion scientifica (diaporama)

Precisatz las lengas en las quaus podetz comprèner ua comunicacion scientifica

Precisatz se pensatz assistir au collòqui en presenciau o a distància (las duas modalitats que son acceptadas mes en cas de responsas nombrosas, las presentacions en presenciau que seràn privilegiadas)

Per tota question, podetz escrìver a: comite.languesminorisees@gmail.com

Calendari:

- limit de data de mandadís de las proposicions de comunicacion: **13 d'abriu de 2025**
- limit de responsa d'acceptacion: **miei junh de 2025**
- datas deu collòqui: **17-18-19 de noveme de 2025**

Lo collectiu:

Lo Collectiu RECLAM (REconnaissance et Catégorisation des LAngues Minor(is)ées en français - lo mot “reclam” es un mot gascon) qu’es compausat de sheis joenas cercairas de l’Universitat Bordèu Montanha (UBM) e de l’Universitat de São Paulo (USP) au Brasiu, dab l’ajuda de lors directors de recèrca:

- Giovanni AGRESTI, Professor de las Universitats en Sciéncias deu Lengatge a l’Universitat Bordèu Montanha (França) e Mèste de Conferéncias en Lingüística, Lenga e Traduccion - Lenga francesa a l’Universitat Federico II de Nàpols (Italia);
- Valdir Heitor BARZOTTO, Professor de las Universitats Titular e Vice-Director de la Facultat d’Educacion de São Paulo (Brasiu).

Membre deu Comitad d’organizacion:

AGRESTI Giovanni (IKER, Université Bordeaux Montaigne)

GUICHARD-LIBERSAC Camille (IKER, Université Bordeaux Montaigne et Programa FLP, FFLCH, Universidade de São Paulo)

MONTENEGRO GÓMEZ Paula Alexandra (CLLE-Montaigne, Projet PaRL, Université Bordeaux Montaigne)

PAILLET Lucie (IKER, Université Bordeaux Montaigne)

PENITENTE ANDRADE Natália (Programa FLP, FFLCH, Universidade de São Paulo)

ROBERT Lucie (IKER, Université Bordeaux Montaigne)

SARRAUTE-ARMENTIA Marie (IKER, Université Bordeaux Montaigne)

Comitat scientific:

ANGELO Denise (Australian National University, Australia)

BARZOTTO Valdir (Universidade de São Paulo, Brasiu)

BERTILE Véronique (CERCCLE, Université de Bordeaux, França)

BLANCHET Philippe (BLM-CELTIC, Université de Rennes 2, França)

BUSQUETS Joan (CLLE-Montaigne, Université de Bordeaux Montaigne, França)

CASTETS Rémi (D2IA, Université de Bordeaux Montaigne, França)

CHATEAUREYNAUD Marie-Anne (LAB-E3D, Université de Bordeaux, França)

DJORDJEVIC-LÉONARD Ksenija (DIPRALANG, Université de Montpellier 3, França)

FERNANDES Carla (AMERIBER, Université Bordeaux Montaigne, França)

GUILLIOT Nicolas (CLLE-Montaigne, Université de Bordeaux Montaigne, França)

LAUNEY Michel (Professor onorari de l'Université Paris-Cité France, director de recerca onorari a l'IRD-Guyane, França)

LÉONARD Jean-Léo (DIPRALANG, Université de Montpellier 3, França)

MOYA Sindy (Pontificia Universidad Javeriana, Colómbia)

OLÇOMENDY Argia (IKER, Université Bordeaux Montaigne, França)

PRADEAU Coraline (DYLIS, Université de Rouen, França)

RIOLFI Claudia (Universidade de São Paulo, Brasiu)

STULIC Ana (AMERIBER, Université Bordeaux Montaigne, França)

SUZUKI Elli (D2IA, Université de Bordeaux Montaigne, França)

VIAUT Alain (Cercaire emerit au CNRS, França)

VILLA PEREZ Valeria (CLLE-Montaigne, Université de Bordeaux Montaigne, França)

ZOUOGBO Jean-Philippe (CLILLAC, Université Paris Cité, França)

Bibliografia indicativa:

AGRESTI, Giovanni, 2020. La médiation du linguiste dans le conflit diglossique : du regard rétrospectif aux nouvelles perspectives. In : *L'essentiel de la médiation. Le regard des sciences humaines et sociales*. Bruxelles : Peter Lang, pp. 123-142.

ANDIÓN HERRERO, María Antonieta et GIL BURMANN, María, 2013. Las variedades del español como parte de la competencia docente: Qué debemos saber y enseñar en ELE/L2. In : JIMENO PANÉS, Maribel (coord.) *Actas del I Congreso Internacional de Didáctica de Español como Lengua Extranjera*. Budapest: Instituto Cervantes de Budapest. pp. 45-57.

BARZOTTO, Valdir Heitor, 2004. Nem respeitar, nem valorizar, nem adequar as variedades lingüísticas. *Ecos Revista*, Cáceres - MT, Vol n°2, pp. 93-96.

BERTILE, Véronique, 2008. *Langues régionales ou minoritaires et Constitution: France, Espagne et Italie*. Bruxelles : Bruylant.

BLANCHET, Philippe, 2005. Essai de théorisation d'un processus complexe: *Cahiers de sociolinguistique*. 1 décembre 2005. Vol. n° 10, n° 1, pp. 17-47. DOI [10.3917/csl.0501.0017](https://doi.org/10.3917/csl.0501.0017).

BOYER, Henri, 2012. L'implication du sociolinguiste « périphérique » dans DOTTE Anne-Laure, MUNI TOKE Valelia et SIBILLE Jean, *Langues de France, langues en danger*:

aménagement et rôle des linguistes, Cahiers de l'Observatoire des pratiques linguistiques n° 3, Paris, Ministère de la Culture et de la Communication, DGLFLF, pp.79-85

DEFAYS, Jean-Marc, 2018. Chapitre II. Explorer, expliquer et exploiter la langue sous tous ses aspects. In : *Enseigner le français langue étrangère et seconde: approche humaniste de la didactique des langues et des cultures*. Bruxelles : Mardaga supérieur, 2018. pp. 27-79. Psy, 19.

FABÀ PRATS, Albert et TORRES-PLA, Joaquim, 2020. De la llengua inicial a la llengua d'identificació a Catalunya : qui adopta el català i qui se n'allunya. *Treballs de Sociolingüística Catalana*. 2020. N° 30, pp. 213-232. DOI [10.2436/20.2504.01.168](https://doi.org/10.2436/20.2504.01.168).

HAQUE, Shahzaman, 2019. *Politiques linguistiques familiales*. LINCOM EUROPA, 2019.

LAFONT, Robert, 1997. *Quarante ans de sociolinguistique à la périphérie*. Paris : Harmattan. Collection Sociolinguistique. ISBN 978-2-7384-5808-7.P40.45.F8 L33 1997

MÉTANGMO-TATOU, Léonie, 2020. *Pour une linguistique du développement. Essai d'épistémologie sur l'émergence d'un nouveau paradigme en sciences du langage* [en ligne]. Zenodo.

OTTAVI, Pascal, 2010. Langue corse et polynomie: Retour sur un processus langagier dans l'enseignement secondaire. *Cahiers de sociolinguistique*. 1 juin 2010. Vol. n° 15, n° 1, pp. 87-96. DOI [10.3917/csl.1001.0087](https://doi.org/10.3917/csl.1001.0087).

ZOUOGBO, Jean-Philippe (éd.), 2022. *Linguistique pour le développement : concepts, contextes et empiries*. Paris : Editions des archives contemporaines. Collection InterCulturel. ISBN 978-2-8130-0434-5.